

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ
ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ**

«Қазгидромет» РМК

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №12
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«20-22» мамырға 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «19» мамыр күні 21 сағаттан «22» мамыр күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 19.05.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Бердибекова С.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Мажен У.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: moldagalieva_a@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

**2023 жылғы «20» мамырға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Кей жерлерде жаңбыр (4-9 мм), биік тауларда кей уақытта қатты (15-20 мм), найзағай, бұршақ. Батыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 17-22 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 1-6, күндіз 11-16 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 4 градус аяз – 1 градус жылы, күндіз 6-11 градус жылы.
Күнгей Алатау	Кей жерлерде жаңбыр (4-9 мм), биік тауларда кей уақытта қатты (15-20 мм), найзағай, бұршақ. Батыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 17-22 м/с. Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 16-21 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде жаңбыр (4-9 мм), биік тауларда кей уақытта қатты (15-20 мм), найзағай, бұршақ. Батыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 17-22 м/с. Ауа температурасы түнде 1-6, күндіз 16-21 градус жылы.
Жетісу Алатау	Жаңбыр (1-14 мм), күндіз кей жерлерде қатты жаңбыр (15-20 мм), найзағай, бұршақ. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 12-17 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 0-5, күндіз 10-15 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Жаңбыр (1,0-6,0 мм), түнде кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-17,0 мм), найзағай, бұршақ болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Жаңбыр (1,0-6,0 мм), түнде кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-17,0 мм), найзағай, бұршақ болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан шығысқа ауысатын жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы.
Өгем жотасы	Өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан шығысқа ауысатын жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 17-22 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Кей жерлерде тұман. Жел солтүстік-батыстан солтүстік-шығысқа ауыспалы, күші 7-12 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 22-27 градус жылы.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстіктен соғады 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 12-17 градус жылы.
Тарбағатай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Жел солтүстік-шығыстан 9-14, күндіз кей жерлерде 15-18 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, кей жерлерде 12, күндіз 18-23, кей жерлерде 26 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан соққан жел солтүстік-батысқа ауысады 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 20-25, кей жерлерде 15 градус жылы.

2023 жылғы "21-22" мамырға арналған ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы облысы: 21-22 мамырда жаңбыр жауады, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-20,0 мм). Ауа температурасы 21 мамырда түнде 0-5 градус жылы, күндіз 10-15 градус жылы, 22 мамырда түнде 2 градус аяз – 3 градус жылы, күндіз 8-13 градус жылы болады.

Жетісу облысы: 21-22 мамырда жаңбыр жауады, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-20,0 мм). Ауа температурасы 21 мамырда түнде 3-8 градус жылы, күндіз 10-15 градус жылы, 22 мамырда түнде 2 градус аяз – 3 градус жылы, күндіз 8-13 градус жылы болады.

Жамбыл: 21-22 мамырда жаңбыр жауады (0,0-14,0 мм). Ауа температурасы 21 мамырда түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы, 22 мамырда түнде 2-7, күндіз 15-20 градус жылы болады.

Түркістан: 21-22 мамырда жаңбыр жауады (0,0-14,0 мм). Ауа температурасы 21-22 мамырда түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы болады.

Маңғыстау: 21-22 мамырда жаңбыр жауады (0,0-10,0 мм). Ауа температурасы 21-22 мамырда түнде 15-20, күндіз 25-30 градус жылы болады.

Абай: 21-22 мамырда жаңбыр жауады (0,0-10,0 мм). Ауа температурасы 21-22 мамырда түнде 3-8, күндіз 20-25 градус жылы болады.

Шығыс-Қазақстан: 21-22 мамырда жаңбыр жауады (0,0-8,0 мм). Ауа температурасы 21-22 мамырда түнде 3-8, күндіз 18-23 градус жылы болады.

2023 жылғы 19 мамырдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Кейбір өзендерде өткен жауын-шашын салдарынан су деңгейінің көтерілгені байқалды: Кіші Алматы өзені – Медеу ГБ 3 см-ге, Батарейка өзені – Просвещенец д/ү ГБ 2 см-ге, Үлкен Алматы өзені – Көлден 1,1 км биіктіктегі ГБ 8 см-ге, Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ 16 см-ге, Есік өзені – Есік қ. ГБ 12 см-ге. Таудағы температуралық фон 1 °С мәнінен 14 °С оң мән аралығында сақталады. Таңертеңгі сағат 6-да нөлдік изотерма 2815 м биіктікте болды.

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер
2023 ж. "19" мамырға

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, Мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 18.05	Мин. 19.05	08 ч 19.05	День 18.05	Ночь 19.05	Ср. 18.05	08 ч 19.05	Ср. 18.05	Макс. 18.05	08 ч 19.05		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	7.8	0.6		7.0								*
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ**	3017												*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			11.0			599	599				0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	11.9	4.0		7.0								*
5	Кіші Алматы	Сарысай ГБ	1928			10.0			249	248	0.69	0.70	0.69	0	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			11.0	5		100	101				+3	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			11.0			58	59	0.22	0.23	0.23	+2	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			13.0			186	185	1.30	1.41	1.19	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			11.0			250	250				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654			10.0	0.6		300	300	0.59	0.80	0.59	+8	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			11.0	2		267	275				+16	*
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			8.00	7		71	70				-1	*
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			10.0			270	269	1.49	1.60	1.38	0	*
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			10.0			209	208	0.30	0.30	0.28	-1	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			14.0	3		275	273	3.98	4.19	3.57	-3	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			12.0	2		126	115	7.19	7.44	4.71	-10	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			10.0	3		180	186				+12	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			11.0			292	291				0	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	10.6	3.3		0.6		-20.0	-26.0				-10	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ	2169			8.00	11			116				+30	3
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ	1630			9.00			253	254	13.4	13.7	13.7	+2	*
22	Мерке	Улбутуй қыс. ГБ	1026			16.0			90	90	1.69	1.69	1.69	0	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

** - өзен қатып қалды

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

«20-22» мамырға 2023 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Орта таулы аймақтың негізгі бөлігі қар жамылғысынан босанды. Салыстырмалы төмен ауа температурасы байланысты қар жамылғысының еруі баяулады. Маусымдық қар сызығы шамамен 3000 м биіктікте орналасқан. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы критериалды мәннен төмен. 20 мамырда кей жерлерде жаңбыр (4-9 мм), биік тауларда кей уақытта қатты (15-20 мм), найзағай, бұршақ. Ауа температурасының төмен болуына байланысты түнде селдің пайда болуы жоққа шығарылады, күндіз селдің қалыптасуы екіталай. 21-22 мамырда жаңбыр жауады, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-20 мм). Ауа температурасының төмен болуына байланысты түнде селдің пайда болуы жоққа шығарылады, күндіз селдің қалыптасуы екіталай.
	Күнгей Алатауы	
	Теріскей Алатау	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Орта таулы аймақ толығымен қар жамылғысынан босанған жоқ. Салыстырмалы төмен ауа температурасы байланысты қар жамылғысының еруі баяулады. 20 мамырда Жаңбыр (1-14 мм), күндіз кей жерлерде қатты жаңбыр (15-20 мм), найзағай, бұршақ. Орта таулы аймақта селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 21-22 мамырда жаңбыр жауады, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-20 мм). Ауа температурасының төмен болуына байланысты түнде селдің пайда болуы жоққа шығарылады, күндіз селдің қалыптасуы екіталай.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Орта таулы аймақтың негізгі бөлігі қар жамылғысынан босанды. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Маусымдық қар сызығы шамамен 3000 м биіктікте орналасқан. 20 мамырда жаңбыр (1-6 мм), түнде кей уақытта қатты жаңбыр (15-17 мм), найзағай, бұршақ болады. Орта таулы аймақта селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 21-22 мамырда жаңбыр жауады (0-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Орта таулы аймақтың негізгі бөлігі қар жамылғысынан босанды. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 20 мамырда өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 21-22 мамырда жаңбыр жауады (0-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	20 мамырда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 21-22 мамырда жаңбыр жауады (0-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Абай	Тарбағатай	Орта таулы аймақтың негізгі бөлігі қар жамылғысынан босанды. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 20 мамырда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 21-22 мамырда жаңбыр жауады (0-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Орта таулы аймақ толығымен қар жамылғысынан босанған жоқ. Түнгі салыстырмалы төмен ауа температураларына байланысты қар жамылғысының еруі баяулады. 20 мамырда Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 21-22 мамырда жаңбыр жауады (0-8 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша)

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.